

ਜਾਣ ਪਛਾਣ

ਕਰਤਾਰ ਢਿੱਲੋਂ ਨਾਲ ਮੇਰੀ ਪਹਿਲੀ ਮੁਲਾਕਾਤ ਟਰਾਂਟੋ ਇਕ ਸਾਹਿਤਕ ਤੇ ਸਭਿਆਚਾਰਕ ਕਾਨਫਰੰਸ 'ਤੇ ਹੋਈ। ਉਸ ਨੇ “ਪੈਰਟਾਜ਼ ਬੀਕ” (ਤੋਤੇ ਦੀ ਚੁੰਝ) ਵਿਚੋਂ ਕੁਝ ਹਿੱਸੇ ਪੜ੍ਹੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਬੇਹੱਦ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਉਸੇ ਸੈਸ਼ਨ ਵਿਚ ਮੈਂ ਕੁਝ ਕਵਿਤਾਵਾਂ ਪੜ੍ਹੀਆਂ ਜਿਹੜੀਆਂ ਕਰਤਾਰ ਨੂੰ ਪਸੰਦ ਆਈਆਂ। ਸੈਸ਼ਨ ਦੇ ਬਾਅਦ ਅਸੀਂ ਦੋਵੇਂ ਇਕ ਦੂਜੇ ਨੂੰ ਬੜੇ ਚਾਅ ਨਾਲ ਮਿਲੇ। ਉਮਰਾਂ ਦੇ ਫਰਕ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਪਹਿਲੇ ਹੀ ਕੁਝ ਪਲਾਂ ਵਿਚ ਸਾਡੀ ਜਾਣ ਪਛਾਣ ਦੋਸਤੀ ਵਿਚ ਬਦਲ ਗਈ ਜੋ ਪੱਕੀ ਹੀ ਹੁੰਦੀ ਗਈ ਹੈ।

ਕਰਤਾਰ ਢਿੱਲੋਂ ਆਪਣੀ ਉਮਰ ਦਾ ਸਤਾਸੀਵਾਂ ਵਰ੍ਹਾ ਪਿੱਛੇ ਛੱਡ ਚੁੱਕੀ ਹੈ। ਉਸ ਵਿਚ ਅਜੇ ਵੀ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਵਾਂਗ ਜੀਵਨ ਜੀਣ ਦੀ ਖਾਹਿਸ਼ ਅਤੇ ਜਾਨਣ ਦੀ ਤੀਬਰ ਇੱਛਾ ਹੈ। ਉਸਨੂੰ ਮਿਲ ਕੇ ਤੁਹਾਨੂੰ ਚਿਰਾਂ ਤੋਂ ਵਿਛੜੇ ਦੋਸਤ ਨੂੰ ਮਿਲਣ ਵਰਗਾ ਆਨੰਦ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਕਰਤਾਰ ਢਿੱਲੋਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਬਡਚਿਆਂ ਤੇ ਦੋਹਤੀਆਂ/ਦੋਹਤਿਆਂ, ਪੋਤੀਆਂ/ਪੋਤਿਆਂ ਉੱਪਰ ਬੜੀ ਖੁਸ਼ੀ ਤੇ ਮਾਣ ਹੈ।

ਉਹ ਸਿਮੀ ਵੈਲੀ ਇਲਾਕੇ ਵਿਚ 1915 'ਚ ਜੰਮੀ, ਓਰੇਗਨ ਤੇ ਕੈਲੀਫੋਰਨੀਆ ਵਿਚ ਪਲੀ, ਇਕ ਬੇਹੱਦ ਜਿਗਰੇ ਵਾਲੀ ਔਰਤ ਹੈ। ਉਸ ਦਾ ਬਾਪ ਬਖਸ਼ੀਸ਼ ਸਿੰਘ ਢਿੱਲੋਂ ਪਿਛਲੀ ਸਦੀ ਦੇ ਅਖੀਰਲੇ ਦਹਾਕੇ ਅਮਰੀਕਾ ਆਇਆ ਤੇ ਉਸਦੀ ਮਾਂ ਰਤਨ ਕੌਰ 1910 ਵਿਚ, ਜੋ ਅਮਰੀਕਾ ਵਿਚ ਆਵਾਸ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਪਹਿਲੀ ਪੰਜਾਬੀ ਔਰਤ ਸੀ। ਕਰਤਾਰ ਢਿੱਲੋਂ ਨੇ ਬਚਪਨ ਵੇਲੇ ਆਪਣੇ ਪਰਵਾਰ ਨਾਲ ਘੋਰ ਗਰੀਬੀ ਵਿਚ ਦਿਨ ਕੱਟੇ। ਗਰੀਬੀ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਉਸਨੂੰ ਇਕ ਨਸਲਵਾਦੀ ਚੁਗਿਰਦੇ, ਅਤੇ ਪੰਜਾਬੀ ਸਭਿਆਚਾਰ ਵਿਚਲੀਆਂ ਮਰਦ ਪ੍ਰਧਾਨ ਕਦਰਾਂ ਕੀਮਤਾਂ ਨਾਲ ਵੀ ਲਗਾਤਾਰ ਜਦੋ-ਜਹਿਦ ਕਰਨੀ ਪਈ। ਆਪਣੇ ਬਚਪਨ ਵੇਲੇ ਉਸ ਨੇ ਗਦਰ ਲਹਿਰ ਦਾ ਡੂੰਘਾ ਪ੍ਰਭਾਵ ਕਬੂਲਿਆ ਅਤੇ ਗਦਰ ਲਹਿਰ ਵਿਚ ਸਰਗਰਮ ਇਕ ਪੰਜਾਬੀ ਨਾਲ ਵਿਆਹ ਕਰਵਾ ਲਿਆ। ਪਰ ਉਸ ਸਾਥੀ ਪਾਸੋਂ ਵੀ ਉਸਨੂੰ ਮਰਦ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸਮਾਜ ਵਿਚਲੀਆਂ ਕਦਰਾਂ ਕੀਮਤਾਂ ਹੀ ਮਿਲੀਆਂ ਅਤੇ ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੇ ਜੀਵਨ ਨੂੰ ਖੁਦ ਸੋਧ ਦੇਣ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕਰ ਲਿਆ।

ਆਪਣੇ ਜੀਵਨ ਬਾਰੇ ਬਹੁਤ ਹੀ ਸੰਖੇਪ ਪਰ ਭਾਵਪੂਰਤ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਕਰਤਾਰ ਨੇ “ਤੋਤੇ ਦੀ ਚੁੰਝ” ਵਿਚ ਲਿਖਿਆ ਹੈ। ਇਹ ਉਸਦੀ ਕਲਮ ਦਾ ਕਮਾਲ ਹੈ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਕੁਝ ਝਲਕੀਆਂ ਵਿਚ ਹੀ ਉਸ ਨੇ ਆਪਣਾ ਸਮੁੱਚਾ ਜੀਵਨ ਸਾਡੇ ਸਾਹਮਣੇ ਰੱਖ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਇਸ ਵਿਚ ਕਰਤਾਰ ਦੀ ਮਾਂ ਵਲੋਂ ਉਸ ਨਾਲ ਕੀਤਾ ਕਠੋਰ ਵਿਹਾਰ ਹੀ ਸਾਹਮਣੇ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦਾ ਨਾਲ ਹੀ ਉਸ ਵਲੋਂ ਆਪਣੀ ਮਾਂ ਦੇ ਅਜਿਹੇ ਵਿਹਾਰ ਦੇ ਕਾਰਨਾਂ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚਣ ਤੱਕ ਦਾ ਸਫਰ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ।

ਪਿਛਲੇ ਛੇ ਸਤ ਸਾਲਾਂ ਦੌਰਾਨ ਕਰਤਾਰ ਨਾਲ ਖਤਾਂ ਅਤੇ ਟੈਲੀਫੋਨ ਰਾਹੀਂ ਮੇਰਾ ਗੂੜ੍ਹਾ ਸੰਪਰਕ ਬਣਿਆ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਉਹ ਇਕ ਵਾਰ ਵੈਨਕੂਵਰ ਆਈ ਤੇ ਇਸ ਤਰਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਕੁਝ ਦਿਨ ਬਹੁਤ ਨੇੜਿਓਂ ਦੇਖਣ ਜਾਨਣ ਦਾ ਮੌਕਾ ਮਿਲਿਆ। ਇਸ ਸੱਭ ਦੌਰਾਨ ਉਹਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਬਾਤਾਂ ਵਿਚ ਉਹਦੇ ਵੱਡੇ ਭਰਾ ਬਡ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਅਕਸਰ ਹੁੰਦਾ। ਉਹ ਬਹੁਤ ਹੀ ਮਾਣ ਤੇ ਸਤਿਕਾਰ ਨਾਲ ਬਡ ਦੇ ਕੰਮਾਂ ਬਾਰੇ ਅਤੇ ਉਹਦੇ ਸੁਭਾਅ ਬਾਰੇ ਗੱਲਾਂ ਕਰਦੀ। ਉਹਦਾ ਬਹੁਤ ਮਨ ਕਰਦਾ ਕਿ ਮੈਂ ਵੀ ਬਡ ਨੂੰ ਮਿਲਾਂ। ਉਹਦਾ ਕਹਿਣਾ ਸੀ ਕਿ ਮੈਂ ਬਡ ਨੂੰ ਜ਼ਰੂਰ ਪਸੰਦ ਕਰਾਂਗਾ। ਪਰ ਬਡ ਦੀ 1998 ਵਿਚ ਮੌਤ ਹੋ ਗਈ। ਮੇਰੇ ਮਨ ਵਿਚ ਉਸ ਨੂੰ ਨਾ ਮਿਲਣ ਦਾ ਝੋਰਾ ਸੀ। ਪਰ ਜਦੋਂ ਮੈਂ ਕਰਤਾਰ ਵਲੋਂ ਬਡ ਦੇ ਜੀਵਨ ਬਾਰੇ ਲਿਖਿਆ ਪੜ੍ਹਿਆ ਤਾਂ ਮੈਨੂੰ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਤੀਬਰਤਾ ਨਾਲ ਅਹਿਸਾਸ ਤੇ ਦੁੱਖ ਹੋਇਆ ਕਿ ਮੈਂ ਉਸ ਨੂੰ ਨਾ ਮਿਲ ਕੇ ਅਸਲ ਵਿਚ ਕਿੰਨਾ ਵੱਡਾ ਖ਼ਜ਼ਾਨਾ ਗੁਆਇਆ ਹੈ। ਬਡ ਉਨ੍ਹਾਂ ਹੀਰੋ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਵਿਚੋਂ ਸੀ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਬਾਰੇ ਅਸੀਂ ਸੁਣਿਆ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਪਰ ਖੁਦ ਕਿਸੇ ਅਜਿਹੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਮਿਲੇ ਜਾਂ ਜਾਣਦੇ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੇ। ਅੱਜ ਦੇ ਜ਼ਮਾਨੇ ਵਿਚ ਬਡ ਵਰਗੇ ਇਨਸਾਨ ਦੇ ਮਿਲ ਪੈਣ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਬਹੁਤ ਘੱਟ ਨਜ਼ਰ ਆਉਂਦੀ ਹੈ।

“ਤੇਰੇ ਦੀ ਚੁੰਝ” ਵਾਂਗ ਹੀ ਕਰਤਾਰ ਨੇ ਬਹੁਤ ਸੰਖੇਪ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਆਪਣੇ ਭਰਾ ਬਡ ਦੇ ਲੰਮੇ ਤੇ ਸੰਘਰਸ਼ਮਈ ਜੀਵਨ ਬਾਰੇ ਲਿਖਿਆ ਹੈ। ਇਹ ਸਾਹਿਤਕ ਅਲੋਚਕਾਂ ਵਾਸਤੇ ਭਾਵੇਂ ਇਕ ਸਮੱਸਿਆ ਹੋਵੇ ਕਿ ਉਹ ਇਸ ਲਿਖਤ ਨੂੰ ਸਾਹਿਤ ਦੀ ਕਿਸ ਵੰਨਗੀ ਵਿਚ ਰੱਖਣ ਜਾਂ ਇਸਦਾ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕੱਚ ਮਾਪਣ ਪਰ ਜੋ ਪ੍ਰਭਾਵ ਇਹ ਲਿਖਤ ਆਮ ਪਾਠਕ ਉੱਪਰ ਪਾਉਂਦੀ ਹੈ ਉਹ ਵੱਡੀਆਂ ਲਿਖਤਾਂ ਦੇ ਹਾਣ ਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਲਿਖਤ ਵਿਚ ਕਦੇ ਕਰਤਾਰ ਇਕ ਲੇਖਕ ਵਜੋਂ ਸਾਨੂੰ ਬਡ ਦੇ ਜੀਵਨ ਬਾਰੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦੇ ਰਹੀ ਹੈ, ਕਦੇ ਉਹ ਬਡ ਦੇ ਆਪਣੇ ਬੋਲ ਸਾਡੇ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚਾ ਰਹੀ ਹੈ ਤੇ ਕਦੇ ਉਹ ਇਕ ਭੈਣ ਵਜੋਂ ਆਪਣੇ ਭਰਾ ਦੇ ਸੁਭਾਅ ਦੀਆਂ, ਸਲੀਕੇ ਦੀਆਂ, ਨੇਕੀ ਦੀਆਂ ਅਤੇ ਸੂਝ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਸਾਨੂੰ ਦੱਸ ਰਹੀ ਹੈ। ਇਸ ਸੱਭ ਕਾਸੇ ਦਾ ਅਸਰ ਪਾਠਕ ਉੱਪਰ ਕਿਸੇ ਜਾਦੂ ਨਾਲੋਂ ਘੱਟ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ।

ਬਡ ਬਾਰਾਂ ਸਾਲ ਦੀ ਉਮਰ ਵਿਚ ਜਥੇ ਨਾਲ ਰਲ ਕੇ ਹਿੰਦੋਸਤਾਨ ਨੂੰ ਬਰਤਾਨਵੀਂ ਸਾਮਰਾਜ ਤੋਂ ਆਜ਼ਾਦ ਕਰਾਉਣ ਤੁਰ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਫੇਰ ਉਹ ਚੀਨ, ਜਪਾਨ, ਰੂਸ ਵਿਚ ਵਿਚਰਦਾ ਹੈ, ਨਵੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਸਿੱਖਦਾ ਹੈ ਤੇ ਦੂਜਿਆਂ ਨੂੰ ਸਿਖਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਕਦੇ ਉਹ ਕਿਸੇ ਸਮੁੰਦਰੀ ਜਾਹਜ਼ ਵਿਚ ਲੁਕ ਛਿਪ ਕੇ ਚੜ੍ਹ ਰਿਹਾ ਹੈ ਤੇ ਕਦੇ ਕਿਸੇ ਪਾਸੇ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਉਸ ਦਾ ਜੀਵਨ ਬਾਤਾਂ ਵਿਚ ਸੁਣੀਆਂ ਜਾਂ ਫਿਲਮਾਂ ਵਿਚ ਦੇਖੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਵਰਗਾ ਲੱਗਦਾ ਹੈ। ਕਹਾਣੀ ਦੇ ਅਖੀਰ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚ ਕੇ ਅਸੀਂ ਉਹਨੂੰ ਪਚਾਸੀਆਂ ਸਾਲਾਂ ਦੀ ਉਮਰ ਦੇ ਸਿਹਤਮੰਦ ਇਨਸਾਨ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਕਦੇ ਦੌੜਦੇ ਨੂੰ ਚਿਤਵਦੇ ਹਾਂ ਤੇ ਕਦੇ ਸ਼ਾਂਤ ਚਿੱਤ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦੀ ਜਮਾਤ ਵਿਚ ਬੈਠੇ ਨੂੰ ਅਤੇ ਕਦੇ ਇਕ ਬਹੁਤ ਹੀ ਸੂਝਵਾਨ ਤੇ ਦਿਆਲੂ ਪਤੀ, ਬਾਪ ਤੇ ਭਰਾ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ। ਇਹ ਸੱਭ ਕੁਝ ਅਸਲੀ ਹੋਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਵੀ ਸਾਡੇ ਉੱਪਰ ਇਕ ਅਜੀਬ ਜਿਹਾ ਤਲਿਸਮੀ ਅਸਰ ਛੱਡਦਾ ਹੈ ਜੋ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿਚ ਬਿਆਨਣਾ ਸੰਭਵ ਨਹੀਂ ਜਾਪਦਾ।

ਆਪਣੀ ਪਹਿਲੀ ਹੀ ਮੁਲਾਕਾਤ ਦੌਰਾਨ ਮੈਂ ਕਰਤਾਰ ਦੀ ਕਹਾਣੀ ਪੰਜਾਬੀ ਵਿਚ ਅਨੁਵਾਦ ਕਰਨ ਦੀ ਪੇਸ਼ਕਸ਼ ਕੀਤੀ ਤਾਂ ਉਹ ਖੁਸ਼ ਹੋਈ। ਕਹਾਣੀ “ਸਿਰਜਣਾ” ਵਿਚ ਛਪੀ ਅਤੇ ਕਰਤਾਰ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬੀ ਪਾਠਕਾਂ ਵਲੋਂ ਵਧੀਆ ਹੁੰਗਾਰਾ ਮਿਲਿਆ। ਅਸੀਂ ਕਨੇਡਾ ਵਿਚ ਭਾਰਤੀਆਂ ਦੇ ਸੌ ਵਰ੍ਹੇ ਦੇ ਜਸ਼ਨਾਂ ਸਮੇਂ ਸੱਥ ਵਲੋਂ 1997 ਵਿਚ ਉਹਨੂੰ ਵੈਨਕੂਵਰ ਸੱਦਿਆ। ਉਹ ਲੇਖਕ ਮੰਚ ਦੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨੂੰ ਮਿਲੀ ਤੇ ਇਸ ਨਾਲ ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬੀ ਸਾਹਿਤਕ ਭਾਈਚਾਰੇ ਨਾਲ ਜੁੜਿਆ ਮਹਿਸੂਸ ਕੀਤਾ। ਸਾਡੇ ਵਾਸਤੇ ਇਹ ਉਸੇ ਕਿਸਮ ਦਾ ਇਕ ਹੋਰ ਅਨੁਭਵ ਸੀ ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪਹਿਲਾਂ ਸਾਧੂ ਸਿੰਘ ਧਾਮੀ ਨਾਲ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਅਸੀਂ ਵੈਨਕੂਵਰ ਸੱਥ ਵਲੋਂ ਮਲੂਕੇ ਦਾ ਪਹਿਲਾ ਹਿੱਸਾ ਪੰਜਾਬੀ ਵਿਚ ਛਪਵਾ ਕੇ ਜਦੋਂ ਡਾ: ਧਾਮੀ ਨੂੰ 1988 ਵਿਚ ਵੈਨਕੂਵਰ ਸੱਦਿਆ ਤਾਂ ਉਹ ਏਥੋਂ ਇਕ ਨਵੀਂ ਸ਼ਕਤੀ ਲੈ ਕੇ ਮੁੜਿਆ। ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਹਨੇ ਮਲੂਕੇ ਦਾ ਅਗਲਾ ਹਿੱਸਾ ਹੀ ਨਹੀਂ ਲਿਖਿਆ ਸਗੋਂ ਹੋਰ ਵੀ ਕਈ ਕੁਝ ਜਿਹੜਾ ਉਹ ਛੱਡੀ ਬੈਠਾ ਸੀ, ਪੂਰਾ ਕੀਤਾ।

ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਾਹਿਤਕਾਰਾਂ ਦੇ ਪੰਜਾਬੀ ਵਿਚ ਛਪਣ ਨਾਲ ਜਿੱਥੇ ਸਮੁੱਚੇ ਪੰਜਾਬੀ ਸਾਹਿਤਕ ਘੇਰੇ ਵਿਚ ਨਿੱਗਰ ਵਾਧਾ ਹੋਇਆ ਉੱਥੇ ਕਨੇਡਾ ਅਮਰੀਕਾ ਵਸਣ ਵਾਲੇ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਵਾਸਤੇ ਇਸ ਗੱਲ ਦੀ ਹੋਰ ਵੀ ਵੱਡੀ ਮਹੱਤਤਾ ਹੈ। ਇਸ ਨਾਲ ਸਾਡੀਆਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਮੁਲਕਾਂ ਵਿਚ ਲੱਗੀਆਂ ਡੂੰਘੀਆਂ ਜੜ੍ਹਾਂ ਦੀ ਇੱਕ ਵੱਖਰੇ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਨਿਸ਼ਾਨਦੇਹੀ ਹੋਈ ਹੈ ਜੋ ਅਜੇ ਤੱਕ ਸਾਡੇ ਸਾਹਮਣੇ ਦ੍ਰਿਸ਼ਮਾਨ ਨਹੀਂ ਸਨ ਹੋਈਆਂ। ਇਹ ਕਹਾਣੀਆਂ ਸਾਡੇ ਉਸ ਲੰਮੇ ਸੰਘਰਸ਼ ਦਾ ਪਤਾ ਦਿੰਦੀਆਂ ਹਨ ਜਿਹੜਾ ਧਾਰਮਿਕ ਘੇਰੇ ਅੰਦਰ ਨਾ ਆਉਣ ਕਾਰਨ ਹੁਣ ਤੱਕ ਕਾਫੀ ਹੱਦ ਤੱਕ ਅਣਗੌਲਿਆ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਜੇ ਕਦੇ ਸਾਡੇ ਸਭਿਆਚਾਰ ਵਿਚ ਆਪਣੇ ਵਿਰਸੇ ਨੂੰ ਸਹੀ ਸੰਦਰਭ ਵਿਚ ਦੇਖਣ, ਮਾਣ ਦੇਣ ਤੇ ਸਾਂਭਣ ਦੀ ਪ੍ਰਥਾ ਹੁੰਦੀ ਤਾਂ ਅਸੀਂ ਬਡ ਢਿੱਲੇਂ ਅਤੇ ਕਰਤਾਰ ਢਿੱਲੇਂ ਦੇ ਸੰਘਰਸ਼ਮਈ ਜੀਵਨ ਤੋਂ ਹੁਣ ਤੱਕ ਇਸ ਕਦਰ ਬੇਖਬਰ ਨਾ ਰਹਿੰਦੇ।

ਮੈਨੂੰ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਮਾਣ ਹੈ ਕਿ ਕਰਤਾਰ ਢਿੱਲੇਂ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਆਪਣੀਆਂ ਰਚਨਾਵਾਂ ਅਨੁਵਾਦ ਕਰਨ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦਿੱਤੀ। ਮੈਂ ਇਸ ਅਨੁਵਾਦ ਦੇ ਬਹੁਤ ਵਧੀਆ ਹੋਣ ਦਾ ਕੋਈ ਦਾਅਵਾ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ ਪਰ ਏਨਾ

ਜ਼ਰੂਰ ਕਹਿਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਇਹ ਅਨੁਵਾਦ ਕਰਦਿਆਂ ਮੈਂ ਬੇਹੱਦ ਖੁਸ਼ੀ ਮਹਿਸੂਸ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੋਵਾਂ ਹੀ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੇ ਜੀਵਨ ਬਾਰੇ ਜਾਣ ਕੇ ਮੈਨੂੰ ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿਚ ਇਕ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਵਾਧੇ ਦਾ, ਇਕ ਅਮੀਰੀ ਦਾ ਅਹਿਸਾਸ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਮੈਨੂੰ ਪੂਰੀ ਆਸ ਹੈ ਕਿ ਪੰਜਾਬੀ ਪਾਠਕ ਵੀ ਅਨੁਵਾਦ ਦੀਆਂ ਕਮੀਆਂ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਇਸ ਲਿਖਤ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹਨ ਨਾਲ ਉਸੇ ਕਿਸਮ ਦੀ ਖੁਸ਼ੀ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਨਗੇ ਜੋ ਮੈਂ ਕੀਤੀ ਹੈ।

ਸਾਧੂ ਬਿਨਿੰਗ
ਜਨਵਰੀ, 2002
ਬਰਨਬੀ, ਬੀ ਸੀ